

CÁC ĐẢNG CỘNG SẢN Ở LIÊN XÔ VÀ ĐÔNG ÂU VI PHẠM NGUYÊN TẮC TẬP TRUNG DÂN CHỦ VÀ HỆ LỤY

PGS, TS THÁI VĂN LONG

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

NGUYỄN THỊ THANH HÀ

Học viện Báo chí và Tuyên truyền

♦ **Tóm tắt:** Tập trung dân chủ là nguyên tắc cơ bản trong tổ chức và hoạt động của Đảng và hệ thống chính trị, do vậy, việc vi phạm hay không thực hiện tốt nguyên tắc này sẽ để lại những hệ lụy nhất định. Sự sụp đổ của Liên xô và hệ thống các nước xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu những năm 1989-1991 có nhiều nguyên nhân, song một trong những nguyên nhân cơ bản là Đảng Cộng sản ở các nước này vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ. Bài viết làm rõ những hệ lụy từ việc vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ ở Liên xô và các nước xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu của các Đảng Cộng sản, như là một bài học cần cảnh tỉnh với các Đảng Cộng sản chân chính hiện nay.

♦ **Từ khoá:** Đảng Cộng sản Liên Xô; Đông Âu; Tập trung dân chủ.

Sự sụp đổ chủ nghĩa xã hội hiện thực ở Liên Xô và Đông Âu trong những năm 1989-1991 là một bước lùi trong lịch sử phong trào cộng sản, công nhân quốc tế và của chủ nghĩa xã hội hiện thực trên thế giới. Đó cũng là một tổn thất to lớn của phong trào đấu tranh cho những mục tiêu cao cả và tốt đẹp của nhân loại: hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ, tiến bộ xã hội và hạnh phúc của con người. Một trong các nguyên nhân của sự sụp đổ đó được chỉ ra là: trong quá trình cải cách, cải tổ, Đảng Cộng sản Liên Xô và các Đảng Cộng sản cầm quyền ở các nước Đông Âu đã ngộ nhận, từ bỏ và vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ. Đây là một trong những sai lầm nghiêm trọng làm cho các đảng này biến chất,

tan rã, mất vai trò lãnh đạo đất nước; là bài học quan trọng cho các Đảng Cộng sản chân chính cần nhìn nhận rõ và tránh đi vào vết xe đổ đã từng xảy ra.

1. Tập trung dân chủ - nguyên tắc cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin về xây dựng Đảng Cộng sản

Nguyên tắc tập trung dân chủ là một trong những nguyên tắc cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin về xây dựng chính đảng của giai cấp công nhân; nguyên tắc rường cột để xây dựng Đảng thành một tổ chức chiến đấu chặt chẽ, vừa phát huy sức mạnh của mỗi người, vừa tạo nên sức mạnh tổng hợp của tổ chức. Nguyên tắc này không chỉ chỉ đạo toàn bộ, xuyên suốt quá trình xây dựng, tổ chức, sinh hoạt và hoạt

động lãnh đạo của Đảng, mà còn, quy định cơ cấu, hình thức tổ chức của Đảng, phương thức, chế độ thiết lập các cơ quan lãnh đạo của Đảng, xác lập các quy tắc giải quyết các mối quan hệ trong nội bộ Đảng, đồng thời, chi phối các nguyên tắc khác của Đảng. Đó cũng là nguyên tắc quan trọng nhất để chỉ đạo mọi hoạt động của tổ chức, sinh hoạt nội bộ và phong cách làm việc của Đảng, bảo đảm cho Đảng luôn là một tổ chức lãnh đạo, một tổ chức chiến đấu, một tổ chức hành động, để qua đó, giúp Đảng được xây dựng thành một đội ngũ có kỷ luật chặt chẽ, có sức chiến đấu cao, phát huy được tính chủ động, năng động và sáng tạo của đông đảo cán bộ, đảng viên. Chính vì vậy, nếu phá vỡ nguyên tắc tập trung dân chủ thì Đảng Cộng sản không còn là đội tiên phong của giai cấp công nhân, của nhân dân lao động. Hay nói một cách khác, tập trung dân chủ trở thành nguyên tắc cơ bản phân biệt Đảng Cộng sản với các đảng chính trị - xã hội khác. Nguyên tắc tập trung dân chủ được thể hiện qua hai nội dung: *Tập trung và dân chủ*.

Tập trung và dân chủ là hai thành tố có mối quan hệ biện chứng với nhau, không mâu thuẫn với nhau mà luôn thống nhất, tác động bổ sung cho nhau. Tập trung trên cơ sở dân chủ, dân chủ có sự lãnh đạo, được sự bảo đảm của tập trung. Có giữ vững tập trung mới có thể thực hiện và mở rộng dân chủ. Phát triển và mở rộng dân chủ luôn gắn liền với giữ vững và tăng cường tập trung, trên cơ sở đó dân chủ càng phát triển thì tập trung càng vững chắc. Theo đó, mọi công việc trong Đảng đều phải được bàn bạc dân chủ. Mọi đảng viên có quyền được nêu ý kiến của mình, nhưng khi quyết định thì thiểu số phải phục tùng đa số, cấp dưới phải phục tùng cấp trên, toàn Đảng phải phục tùng Ban Chấp hành Trung ương và cao nhất là Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng. Do đó, không thể có dân chủ thực sự nếu không có tập trung và ngược lại, cũng không có tập trung thực sự mà không có dân chủ. Đó chính là mối quan hệ biện chứng giữa tập trung và dân chủ.

Dân chủ không đối lập với tập trung mà chỉ đối lập với tình trạng độc đoán, chuyên quyền. Tập trung không đối lập với dân chủ mà chỉ đối lập với tình trạng tản mát, tự do, tùy tiện, vô tổ chức, vô kỷ luật. Dân chủ là cơ sở của tập trung và tập trung chỉ có thể thực hiện được hiệu quả trên cơ sở phát huy thật sự dân chủ trong Đảng. Tập trung trên cơ sở dân chủ hoàn toàn khác với tập trung quan liêu, độc đoán, chuyên quyền. Dân chủ có sự bảo đảm của tập trung cũng hoàn toàn khác về bản chất với dân chủ hình thức, dân chủ vô chính phủ, tự do vô tổ chức, vô kỷ luật. Vì vậy, tập trung và dân chủ là hai mặt nhưng thống nhất với nhau không thể tách rời trong một nguyên tắc cơ bản - nguyên tắc tập trung dân chủ. Đảm bảo nguyên tắc tập trung chủ là vấn đề sống còn của Đảng trong lịch sử cũng như hiện nay. Sự sụp đổ của các Đảng Cộng sản ở Liên Xô và Đông Âu cho thấy, việc vi phạm nghiêm trọng nguyên tắc tập trung dân chủ là một trong những nguyên nhân chính làm giảm sút sức chiến đấu của Đảng, phá vỡ Đảng về mặt tổ chức.

2. Các Đảng Cộng sản ở Liên Xô và Đông Âu vi phạm nghiêm trọng nguyên tắc tập trung dân chủ

Đảng Cộng sản Liên Xô

Đã có rất nhiều công trình, bài viết nghiên cứu về nguyên nhân Đảng Cộng sản Liên Xô tan rã. Nhưng tựu chung lại, các công trình nghiên cứu đều thống nhất cho rằng: sự sụp đổ của Đảng Cộng sản Liên Xô là sự kiện chính trị phức tạp do nhiều nguyên nhân tổng hợp gây nên. Bao gồm nhân tố trong và ngoài nước, trong và ngoài Đảng, nhân tố lịch sử và hiện thực, nhân tố kinh tế, nhân tố chính trị, nhân tố văn hóa, tư tưởng và cả nhân tố xã hội... Đảng Cộng sản Liên Xô là rường cột của đất nước và nhân dân Xô viết, là cốt thép của sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Liên Xô, nhưng chính sự thoái hóa và biến chất trong nội bộ Đảng mà nguyên nhân sâu xa là sự vi phạm nghiêm trọng nguyên tắc tập trung dân chủ chính là một nhân tố chủ yếu dẫn đến

sự sụp đổ nhanh chóng của “toà thành trì” kiên cố, vĩ đại này.

Đảng Cộng sản Liên Xô tan rã bắt đầu từ những vi phạm nghiêm trọng nguyên tắc tập trung dân chủ trong công tác xây dựng Đảng, trước hết là trong công tác cán bộ, nhất là cán bộ chủ chốt cấp chiến lược. Ngay từ những năm 80 của thế kỷ XX, Ban Lãnh đạo Đảng và Nhà nước Liên Xô đã không tinh táo và kiên quyết đấu tranh loại bỏ những phần tử cơ hội, thực dụng trong đội ngũ cán bộ chủ chốt. Các phần tử cơ hội, thực dụng về kinh tế và chính trị nắm giữ những trọng trách trong Ban Lãnh đạo Đảng và Nhà nước Liên Xô đã phản bội lý tưởng xã hội chủ nghĩa và lợi ích dân tộc, phản bội tư tưởng của V.I.Lênin về xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, nhất là xóa bỏ nguyên tắc tập trung dân chủ, xóa bỏ vai trò lãnh đạo trong lực lượng vũ trang - “phi chính trị hóa” và cuối cùng làm tan rã Đảng Cộng sản Liên Xô. Tại Hội nghị đại biểu toàn quốc lần thứ 19 tổ chức tại Moscow ngày 28-6 đến 01-7-1988, M.Gorbachev đọc báo cáo có nhan đề *Tình hình thực hiện nghị quyết Đại hội 27 Đảng Cộng sản Liên Xô và nhiệm vụ đi sâu cải tổ*. Ông đưa ra một loạt phương án cải tổ với mục tiêu xây dựng mô hình mới là “Chủ nghĩa xã hội dân chủ nhân đạo”¹. Đây thực chất là sự phủ nhận triệt để lý luận cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, áp dụng chế độ chính trị tư bản chủ nghĩa, thực hiện đa đảng qua cái gọi là “phân chia lại quan hệ quyền lực giữa Đảng với Xô viết”; giải tán 23 ban trực thuộc Trung ương Đảng, tiến tới xóa bỏ vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Liên Xô với tư cách là Đảng cầm quyền². Trong báo cáo tại Đại hội XXVIII của Đảng Cộng sản Liên Xô (7-1990), M.Gorbachev công khai bài xích nguyên tắc tập trung dân chủ. Đại hội đã thông qua nội dung sửa đổi Điều 6 của Hiến pháp Liên Xô, theo đó sẽ thay nội dung “*Đảng Cộng sản Liên Xô được hiến định là lực lượng lãnh đạo nhà nước và xã hội Xô viết*” thành “*Đảng Cộng sản Liên Xô cùng với các đảng chính trị khác tham gia vào việc hoạch định*

chính sách của nhà nước Xô viết”³. Ngày 24-8-1991, M.Gorbachev tự ý tuyên bố giải tán Ban Chấp hành Trung ương Đảng và từ chức Tổng Bí thư⁴.

Như vậy là, từ những vi phạm nghiêm trọng nguyên tắc tập trung dân chủ trong công tác xây dựng đảng của Đảng Cộng sản Liên Xô dẫn đến sự suy thoái của các đảng viên, trước hết và chủ yếu là các đảng viên giữ vị trí lãnh đạo chủ chốt ở cấp cao, chưa đủ độ chín muồi về mặt chính trị, chưa thực sự giác ngộ về giai cấp, về lý tưởng cộng sản. Đảng Cộng sản Liên Xô đã không tinh táo và kiên quyết đấu tranh loại bỏ những phần tử cơ hội, thực dụng trong đội ngũ cán bộ chủ chốt, nắm giữ những trọng trách trong Ban Lãnh đạo Đảng và Nhà nước Liên Xô, để chúng leo cao, chui sâu, phá hoại Đảng từ bên trong, dẫn đến sự sụp đổ, tan rã của Đảng.

Các Đảng Cộng sản cầm quyền ở các nước Đông Âu xã hội chủ nghĩa

Sự vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ trong xây dựng đảng của các Đảng Cộng sản cầm quyền ở các nước Đông Âu bắt đầu từ thập niên 80 thế kỷ XX. Các Đảng đã nới lỏng quyền lực của mình, thủ tiêu vai trò của Đảng đối với xã hội, cổ vũ hình thành các tổ chức chính trị đối lập, thực hiện đa nguyên, đa đảng. Điều này đã đưa đến những biến động lớn về thể chế chính trị, bắt đầu từ Ba Lan, rồi Hungary, sau đó là sự sụp đổ bức tường Berlin (Cộng hòa dân chủ Đức) vào ngày 09-11-1989, tiếp theo là Tiệp Khắc và Rumani, trong đó Rumani là nước duy nhất thuộc Đông Âu có chế độ cộng sản bị lật đổ bằng bạo lực.

3. Những hệ lụy

Hệ lụy từ sự tan rã của các Đảng Cộng sản ở Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu diễn ra vào cuối thập niên 1980 - đầu thập niên 1990 là rất trầm trọng, không chỉ đối với Liên Xô, Hệ thống xã hội chủ nghĩa, mà còn làm Cách mạng thế giới lâm vào thoái trào, Phong trào Cộng sản quốc tế khủng hoảng trầm trọng. Sự kiện này được đánh giá là chấn động lớn nhất trong nền chính trị thế giới nửa cuối thế kỷ XX.

Đối với Liên Xô

Trước tiên, từ vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, Đảng Cộng sản Liên Xô trở thành tổ chức chính trị có quyền lực tối cao trong Liên bang Xô viết. Dẫn đến tình trạng Đảng bao biện làm thay chức năng của chính quyền, làm thay các cơ quan nhà nước, các tổ chức quần chúng, làm cho bộ máy của Đảng công kênh, hoạt động kém hiệu quả, không tập trung được vào công việc chủ yếu của mình. Hệ thống điều hành tổng lực của đất nước xuất hiện sự già cỗi, quan liêu, bảo thủ, chậm đổi mới. Không có thiết chế kiểm soát quyền lực của Đảng Cộng sản và các cá nhân lãnh đạo Đảng⁵. Mặc dù hệ thống giáo dục tốt, nền tảng dân trí cao nhưng thiếu phản biện xã hội thực sự khiến Ban Lãnh đạo Liên Xô không nhận thức được những khiếm khuyết của mình, vừa không thoát khỏi cách làm cũ, vừa mắc những sai lầm mới: biến phản biện xã hội thành một quá trình không kiểm soát được, biến hoạt động khoa học và lý luận của các cơ quan soạn thảo văn kiện nhiều khi thành một hoạt động dạng câu lạc bộ vô chính phủ⁶.

Thứ hai, từ vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, Đảng Cộng sản Liên Xô ngày càng có xu hướng độc đoán, quan liêu, xa rời nhân dân mà không đề ra cơ chế nào để sửa chữa. Nguyên tắc tập trung dân chủ không được áp dụng triệt để, thậm chí còn bị giải thích sai lệch để bảo vệ lợi ích của cá nhân hay nhóm quan chức quan liêu. Môi trường thiếu dân chủ, cơ chế tổ chức yếu kém, kỷ luật đảng lỏng lẻo. Trách nhiệm của từng tổ chức, cá nhân trong hệ thống tổ chức của Đảng không rõ ràng. Công tác kiểm tra, giám sát không chặt chẽ. Tình trạng đặc quyền, đặc lợi và quan liêu, những nhiễu, “mua quan, bán chức” trong Đảng ngày càng nặng nề... Những người bất đồng ý kiến bị loại bỏ, đưa ra khỏi các vị trí lãnh đạo. Kỷ luật đối với Đảng viên bị buông lỏng, cũng như những hạn chế trong việc thực hiện công bằng xã hội trong tình trạng nhiều cán bộ thoái hóa

đã tự cho mình được hưởng đặc quyền đặc lợi mà không bị pháp luật trừng trị.

Thứ ba, từ vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ dẫn đến sai lầm trong nhận thức lý luận. Điều này thể hiện ở phương pháp không đúng khi tiếp cận với chủ nghĩa Mác - Lênin, sự bảo thủ, hẹp hòi trong thái độ ứng xử với những giá trị của văn minh nhân loại, nhất là những gì liên quan đến chủ nghĩa tư bản. Đặc biệt, sự độc đoán, chuyên quyền, mất dân chủ và chủ nghĩa cá nhân là nguyên nhân cản trở, không cho phép phát triển hệ thống lý luận khoa học, khách quan, đúng đắn trong điều kiện chủ nghĩa xã hội hiện thực mô hình Xô viết⁷.

Thứ tư, từ vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, dẫn đến tình trạng mất dân chủ, thậm chí còn ảnh hưởng tiêu cực đến cả văn học - nghệ thuật, khoa học, nhất là khoa học xã hội, hạn chế sự sáng tạo trong xã hội và vai trò của nhân dân trong giám sát quyền lực, phản biện các chính sách xã hội. Tình trạng ấy dẫn đến những bức xúc về tư tưởng, tinh thần trong xã hội không được giải tỏa, không có lối thoát, bị ức chế, kìm nén, gây nên không khí nặng nề, tạo nên những rạn nứt ngầm trong quan hệ giữa nhân dân với Đảng và Nhà nước. Đây chính là mảnh đất tốt cho chủ nghĩa quan liêu, là môi trường thuận lợi cho sự chuyên chế, độc đoán, là căn bệnh làm cho Đảng, Nhà nước xa rời nhân dân, nhân dân mất dần niềm tin vào Đảng và Nhà nước⁸.

Vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ không những làm tan rã Đảng Cộng sản Liên Xô mà còn làm tan rã Liên bang Xô Viết. Việc Liên Xô bị giải thể vào cuối năm 1991 dẫn đến kết quả là Nga và 14 quốc gia tuyên bố tách khỏi Liên Xô: Armenia, Azerbaijan, Belarus, Estonia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Latvia, Litva, Moldova, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraina và Uzbekistan.

Đối với hệ thống xã hội chủ nghĩa

Trong quá trình triển khai Cải tổ (perestroika) với “Tư duy mới” và “Sáng kiến phòng thủ vừa đủ”, tháng 12-1988, M.Gorbachev tuyên bố rút

quân đội Liên Xô khỏi các nước thuộc Tổ chức phòng thủ Warszawa (Vácxava) (gồm Anbani, Bungari, Hunggari, Cộng hòa Dân chủ Đức, Ba Lan, Ruman và Tiệp Khắc). Điều này đã vô hiệu hóa Hiệp ước Warszawa - yếu tố gắn kết Liên Xô với các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu về an ninh, quốc phòng. Do đó, trong năm 1989, đồng thời với việc Liên Xô rút quân khỏi Đông Âu, chính quyền các nước xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu do Đảng Cộng sản lãnh đạo đã sụp đổ và được thay thế bằng chính quyền của các lực lượng chủ trương rút khỏi hệ thống xã hội chủ nghĩa. Sự tan rã của Liên bang Xô viết diễn ra đồng thời với sự sụp đổ của khối xã hội chủ nghĩa Đông Âu. Năm 1989, chế độ xã hội chủ nghĩa tại 5 nước Đông Âu là Balan, Hungary, Cộng hòa dân chủ Đức, Bulgaria và Ruman sụp đổ. Năm 1990 các nước cộng hòa vùng Baltic tuyên bố độc lập, rút khỏi Liên Xô. Ngày 20-8-1991, đến lượt các thế lực chống đối lên nắm quyền tại 3 nước cộng hòa chủ chốt là Nga, Ucraina và Beloruxia cũng tuyên bố độc lập. Ngày 26-12-1991 Liên Xô chính thức giải thể. Năm 1992 đến lượt các chế độ xã hội chủ nghĩa ở Albani và Nam Tư cũng bị lật đổ. Hệ thống xã hội chủ nghĩa ở châu Âu chính thức tan rã.

Đối với cách mạng thế giới

Chỉ trong vòng ba năm từ 1989 đến 1992, toàn bộ 8 nước xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu, Liên Xô và Mông Cổ đã sụp đổ. Các đảng cộng sản nắm quyền bị giải thể, ngừng hoạt động hoặc phải đổi tên gọi. Hàng triệu đảng viên cộng sản rời bỏ hàng ngũ và lý tưởng của mình. Nhiều thành quả đạt được trong thời gian dài xây dựng chủ nghĩa xã hội ở các nước này bị xóa bỏ. Phong trào cộng sản thế giới rơi vào khủng hoảng trầm trọng cả về chính trị, tư tưởng và tổ chức. Các đảng xã hội chủ nghĩa và công nhân tại các nước Tây Âu đi vào thoái trào. Quá trình “phi marxit hóa” lan rộng. Xu hướng chuyển dịch quan điểm chính trị từ tả sang hữu diễn ra ở nhiều nơi trên thế giới.

Trong bối cảnh đó, chủ nghĩa Mác - Lênin bị thách thức nghiêm trọng từ cả hai phía bên

ngoài và bên trong. Từ bên ngoài, đó là sự tấn công dồn dập của các học thuyết tư sản như chủ nghĩa tự do mới, quan điểm tân bảo thủ, cũng như sự thâm nhập gây xói mòn từ các quan điểm chống cộng kê cả ôn hòa lẫn cực đoan, với những luận điệu rằng: sự sụp đổ của Liên Xô và hệ thống xã hội chủ nghĩa Đông Âu được coi vừa là kết quả, vừa là cáo chung của chủ nghĩa Mác - Lênin. Từ bên trong, các xu hướng xét lại, cả cấp tiến lẫn bảo thủ, cải lương lẫn thỏa hiệp..., liên tục nổi lên, gây chia rẽ nội bộ các đảng cộng sản, các đảng xã hội chủ nghĩa và phong trào công nhân, trong khi Chủ nghĩa trotskyism, Chủ nghĩa dân tộc, Chủ nghĩa dân túy, các quan điểm “tân Marxit”, “hậu Marxit”..., trỗi dậy, gây xáo trộn mạnh về tư tưởng.

Thực trạng trên cho thấy, từ những vi phạm tưởng chừng như nhỏ nhoi trong nguyên tắc tập trung dân chủ về xây dựng đảng, đã dẫn đến những hệ lụy khôn lường, không chỉ làm tan rã Liên Xô từng tồn tại 74 năm, sụp đổ Hệ thống xã hội chủ nghĩa tồn tại 40 năm, mà còn làm Cách mạng thế giới lâm vào thoái trào, Phong trào Cộng sản quốc tế khủng hoảng trầm trọng.

Tuy nhiên, cần khẳng định rằng, sự sụp đổ của hệ thống xã hội chủ nghĩa ở Liên Xô và các nước ở Đông Âu là sự sụp đổ của một mô hình cụ thể chứ không phải sự sụp đổ của một hệ thống lý luận. Một trong những nguyên nhân sai lầm dẫn đến sự sụp đổ ấy là do các Đảng Cộng sản và Nhà nước xã hội chủ nghĩa ở Liên Xô và Đông Âu đã vi phạm nghiêm trọng nguyên tắc tập trung dân chủ trong công tác xây dựng đảng, nhất là cán bộ chủ chốt cấp chiến lược, làm cho cán bộ, đảng viên suy thoái về tư tưởng, dao động, hoài nghi về những giá trị của chủ nghĩa xã hội, phủ nhận chủ nghĩa Mác - Lênin, hạ thấp đi đến xóa bỏ vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản. Một số nước nghiêng về tập trung quan liêu, thống nhất cứng nhắc, dẫn đến vi phạm dân chủ trong Đảng, xuất hiện hàng loạt các sai lầm: gia trưởng, độc đoán, sùng bái cá nhân. Một

số nước lại hạ thấp tính tập trung, thống nhất, dẫn đến hỗn loạn, vô chính phủ. Những sai lầm trong nhận thức và thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ đã làm tổn hại đến vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản, cản trở sự phát triển của các nước đó. Đây là bài học vô cùng có ý nghĩa đối với các nước xã hội chủ nghĩa còn lại, trong đó có Việt Nam. Do vậy, cần nhận thức đúng đắn về vấn đề này để tăng cường củng cố niềm tin Đảng Cộng sản, về chủ nghĩa xã hội.

Ở Việt Nam, ngay từ những ngày đầu được thành lập đến nay, trải qua hơn 90 năm xây dựng và phát triển, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn kiên trì thực hành nguyên tắc tập trung dân chủ, từ đó tập hợp, đoàn kết, phát huy bản lĩnh, trí tuệ, tính tiên phong gương mẫu của đội ngũ cán bộ, đảng viên, làm hạt nhân quy tụ, phát huy sức mạnh của khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Ngày 16-5-2021, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trong bài viết: *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam*, khẳng định: "...sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản là nhân tố quyết định thắng lợi của công cuộc đổi mới và bảo đảm cho đất nước phát triển theo đúng định hướng xã hội chủ nghĩa, chúng ta đặc biệt chú trọng công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, coi đây là nhiệm vụ then chốt, có ý nghĩa sống còn đối với Đảng và chế độ xã hội chủ nghĩa"⁹. Để đảm bảo sự lãnh đạo của Đảng trong giai đoạn chiến lược mới hiện nay, quan điểm chỉ đạo về công tác xây dựng Đảng nêu trong Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII là: "Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng, phát huy bản chất giai cấp công nhân của Đảng, nâng cao năng lực lãnh đạo, năng lực cầm quyền và sức chiến đấu của Đảng; xây dựng Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh toàn diện, xây dựng Nhà nước tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; gắn với tinh giản biên chế, nâng cao chất lượng và cơ cấu lại đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức; xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên, nhất là đội ngũ cán bộ cấp chiến

lược, người đứng đầu đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ, gắn bó mật thiết với nhân dân là những nhân tố có ý nghĩa quyết định thành công sự nghiệp xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc"¹⁰. Và cần quán triệt sâu sắc là: trong bất cứ hoàn cảnh nào, bảo vệ và kiên trì nguyên tắc tập trung dân chủ trong xây dựng tổ chức và hoạt động của Đảng luôn là nhiệm vụ sống còn của Đảng, là trách nhiệm của các cấp ủy, tổ chức đảng và đội ngũ đảng viên của Đảng, không thể coi nhẹ □

1, 2 Xem: *Những bài học từ sự sụp đổ của Đảng Cộng sản Liên Xô*. Phần 6: *Chân dung một số nhà lãnh đạo Đảng Cộng sản Liên Xô* (kỳ 2). Nguồn: <https://nhandan.com.vn/ho-so-tu-lieu>. Cập nhật: Thứ Năm, 26-08-2010, 03:56.

³ Dẫn theo Lê Thế Mẫu: *Liên Xô sụp đổ thảm họa địa chính trị lớn nhất trong thế kỷ XX* (Kỳ 6), *Cái tổ dân tới Liên Xô tan rã*. Nguồn: <https://ngayday.com/lien-xo-sup-do-tham-hoa-dia-chinh-tri-lon-nhat-trong-the-ky-xx-ky-6-cai-to-dan-toi-lien-xo-tan-ra>. Ngày 15-5-2021.

⁴ Dẫn theo: *Bài học từ sự sụp đổ của Liên Xô: Cái chết đau đớn của một chính đảng bị phản bội*. Nguồn: <http://redsvn.net/bai-hoc-tu-su-sup-do-cua-lien-xo-cai-chet-dau-don-cua-mot-chinh-dang-bi-phan-boi/>. Cập nhật 07-02-2020.

⁵ Dẫn theo Nguyễn Trọng Chuẩn và Iu.K.Pletnicôp (chủ biên): *Vận mệnh lịch sử của chủ nghĩa xã hội*, Nxb. Khoa học xã hội, H., 2009, tr.82.

⁶ Dẫn theo Trần Đăng Tuấn: *Muốn có cái nhìn tổng quan về phản biện xã hội*. Tạp chí *Cộng sản điện tử*, số 114-2006.

^{7, 8} Dẫn theo Tạ Ngọc Tấn: *Những sai lầm về nhận thức lý luận dẫn đến sự sụp đổ mô hình chủ nghĩa xã hội hiện thực ở Liên bang Xô-Việt*. Tạp chí *Cộng sản điện tử*, cập nhật 12-2-2018

⁹ Nguyễn Phú Trọng: *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam*. Nguồn: VTV News-Chủ nhật, ngày 16-05-/2021, 19:10 GMT+7

¹⁰ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. CTQGST, H., 2021, tr.111.